

Notat - Bedre samhandling om ernæringsstatus og ernæringsoppfølging mellom behandlingsledd

Introduksjon

Dette dokumentet er utarbeidet av Helene Søreide (Bergen Kommune) og Kari Sygnestveit (Helse Bergen), representanter i Faglig ernæringsnettverk, forankret i avtale om Ernærings samarbeid mellom Bergen kommune og Helse Bergen HF 2017-2022. Nettverket skal arbeide for at pasientenes ernæringsstatus blir best mulig ivaretatt innen helsetjenestene og ved overføring mellom disse. Bakgrunnen for dokumentet var at representantene så behov for å se nærmere på samhandlingen rundt ernæring i inn- og utskrivningsrapporter. Formålet er å bedre samhandling og formidling om ernæringsstatus og ernæringsoppfølging mellom behandlingsledd. Dette er en sak som må fremmes for samarbeidsutvalget.

Bakgrunn og status

Informasjon om pasienters ernæringsstatus og ev. ernæringsbehandling skal dokumenteres og formidles mellom behandlingsledd/-nivå. Dette er godt forankret i nasjonale retningslinjer og veiledere og i lokale tjenesteavtaler:

- Nasjonalt
  - [Nasjonal faglig retningslinje for forebygging og behandling av underernæring](#) (Hdir.2009)
Dokumentasjon om ernæringsstatus og –behandling skal implementeres i gjeldende dokumentasjonssystemer og videreføres når pasienten/bruker overføres til et annet omsorgsledd
  - [I trygge hender 24-7 \(Pasientsikkerhetsprogrammet\) – innsatsområdet forebygging av underernæring](#)
Videreføring av informasjon er essensiell del av forbedringsarbeidet i ernæring
  - [Kosthåndboken –veileder i ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten](#) (Hdir., 2012)
For å sikre kontinuitet og videreføring av tiltak må dokumentasjon om ernæring følge pasienten når hun/han utskrives fra institusjon
- Lokale tjenesteavtaler
  - I [tjenesteavtale 3 og 5](#) mellom sykehusene og kommunene er det avtalefestet hvordan inn- og utskriving skal foregå og hva som skal informeres om.
  - [Tjenesteavtale 10](#). Samarbeid om forebygging, særskilt punkt 6.4.3, underernæring.
    - Følge opp Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging og behandling av underernæring når det gjelder identifisering og behandling av den enkelte.
    - Vidareformidle ernæringsplaner ved inn- og utskriving.
- Lokal samarbeidsavtale mellom Bergen kommune og Helse Bergen HF
  - Avtale om middagsleveranser og ernæring (01.06.17-31.05.22) der et av avtalepunktene sier at det skal etableres et faglig ernæringsnettverk som skal arbeide for at pasientenes ernæringsstatus blir best mulig ivaretatt innen helsetjenestene og ved overføring mellom disse.

Lokale retningslinjer og prosedyrer for ernæring og inn- og utskriving

- Bergen kommune:

Følger den lokale prosedyren [Elektronisk meldingsutveksling i Profil - Elektronisk meldingsutveksling i pleie- og omsorgssystemet - prosedyre](#) (vedlegg 1). Her står det beskrevet at «innleggelsesrapport» sendes fra pleie- og omsorgstjenesten i kommunen ved innleggelse på sengepost. Meldingen skal sendes som svar på mottatt «melding om innlagt pasient». Innleggelsesrapporten skal sendes senest innen et døgn etter mottatt «melding om innlagt pasient». I nasjonal sjekklister for minimumsinhold i «innleggelsesrapport» står det under helseopplysninger (sykepleiesammenfatning) at ernæring er et punkt som kan tas med. Her nevnes ernæring, væske, elektrolyttbalanse, vekt, høyde, BMI. [Nasjonal sjekklister for minimumsinhold i Innleggelsesrapport](#)

- Helse Bergen:

Følger retningslinjen [Oppfølging av inneliggende pasienter sin ernæringsstatus](#) (vedlegg 2) der kap. 7 beskriver rutiner for videreføring av ernæringsbehandling ved utskriving til kommunehelsetjenestene. Disse rutineene følger de overordnede rutineene for utskrivingprosessen og skal sendes via elektronisk meldingsutveksling i PLO melding. I denne ligger en mal som sykepleier skal benytte, der punktet om ernæring inngår i sykepleiesammenfatningen:

	1. Orientering om tid, rom, person og situasjon. Virkelighetsbrist. juridiske faktorer.
3. Åndedrett/sirkulasjon	Luftveis og sirkulasjonsproblem, for eksempel tungpust, hoste, ekspektorat, fare for aspirasjon, hyperventilering. Blødning, ødem, cyanose, kald perifer, hjerterefrekvens / rytme. Kropstemperatur, for eksempel forhøyet temperatur, frysninger, frostanfall, nedkjøling. Egenomsorg og hjelpemidler som brukes, for eksempel legemidler, inhalator, O ₂ -tilførsel, shunts, spesielt sengeleie, elastiske strømper.
4. Ernæring/væske/elektrolytt-balanse	Appetitt, tørste, kost, spisevaner, tenner og forhold i munnen som kan påvirke spisingen. Under/overvekt. Pasientens opplevelse av å spise/ta til seg næring. Kulturelle forhold. Amning. Ernæringsproblemer forårsaket av mat, miljø, sykdom eller behandling. Påvirket fordøyelse, væske- og elektrolyttbalanse, f.eks. blodsockernivå. Kvalme, oppkast, dehydrering, overhydrering.
5. Eliminasjon	Urin, avføring, tommingsvaner. Inkontinens, stomi, obstpasjon, diaré. Farge, form og evt. lukt av

Praksis/gjennomføring – hva vet vi?

Norske undersøkelser viser at ernæring i liten grad inkluderes i elektronisk kommunikasjonen mellom omsorgsnivåene, og følgelig kan vesentlig informasjon gå tapt og resultere i at ernæringsbehandling ikke følges opp. Dette er dokumentert bla. i:

1. Alhaug J. *Forprosjekt innen kvalitetsindikatorer for ernæring og legemiddelgjennomgang*. Oslo; 2015.
2. Riksrevisjonen 2013-2014. Riksrevisjonens undersøkelse om elektronisk meldingsutveksling i helse- og omsorgssektoren. Oslo: Riksrevisjonen.
3. Aagaard H. Rutiner for å vurdere ernæringsstatus i hjemmesykepleien

Det samme var konklusjonen etter forbedringsarbeid i hjemmebaserte tjenester i Fyllingsdalen og Laksevåg bydel Bergen kommune etter deltakelse i læringsnettverk om implementering av tiltakspakke for forebygging av underernæring som del av *I trygge hender 24/7*. Læringsnettverket var i regi av Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) i perioden høst 2019 – vår 2020.

I 2016 inviterte Helse Bergen alle kommunene i foretaksområdet til arbeidsseminar i forbindelse med revisjon av HUS sin ernæringsstrategi. Forbedring av inn- og utskriving var et tema som ble prioritert høyt i dette møtet.

Forslag til hvordan forbedre samhandling om ernæringsstatus og ernæringsoppfølging

- Utarbeide felles retningslinjer for dokumentasjon og formidling av informasjon om pasienters ernæringsstatus og ernæringsbehandling mellom behandlingsledd/-nivå
- Standardisere hvilken ernæringsinformasjon som er relevant å melde for å sikre kontinuitet i ernæringsbehandlingen
- For å sikre god implementering av felles retningslinjer vil tilpasning av elektroniske system være nødvendig